

VVE-beleid 2019 - 2022

De voor- en vroegschoolse educatie en andere
maatregelen in de gemeente Heerlen

Heerlen

Inhoudsopgave

	Pagina:
1. Inleiding	3
1.1 Totstandkoming beleidskader	4
1.2 Leeswijzer	4
2. De doelgroep	6
2.1 Definiëring doelgroep	6
2.2 De toeleiding	7
3. Uitgangspunten en doelstellingen voor het VVE-beleid	8
3.1 Uitgangspunten 2019-2022	8
3.2 Doelstellingen 2019-2022	9
4. Maatregelen	10
4.1 Het aanbod in de voorschool	10
4.2 Het aanbod in de vroeg-school	11
4.3 Het aanbod ná VVE	11
5. Werkwijze en overdracht	12
5.1 Samenwerking in koppels	12
5.2 Overdracht	12
5.3 Educatief partnerschap	13
6. Resultaat en kwaliteit	15
- Monitoring	15
7. Financieel	17

1. INLEIDING

Kinderen moeten de kans krijgen om zich te ontwikkelen. Dat geldt zeker voor die kinderen, waarvoor de kansen niet voor het oprapen liggen. Om jonge kinderen met een onderwijsachterstand te helpen, biedt de gemeente Heerlen *voor- en vroegschoolse educatie (VVE)* aan. Zij krijgt daarvoor geld van het rijk uit de middelen voor het *onderwijsachterstandenbeleid*. De gemeente Heerlen stelt mede op basis daarvan haar VVE-beleid vast. VVE beleid is niet nieuw. In deze nota gaat het daarom vooral om een inhoudelijke en organisatorische doorontwikkeling. Hetgeen zijn werking al heeft bewezen, wordt in de komende vier jaar voortgezet.

Vroeg starten met leren heeft een positief effect op de ontwikkeling van een kind. Investeren in de eerste levensjaren van een kind heeft een gunstige invloed op de startpositie in het basisonderwijs evenals op de nog latere schoolprestaties. Deze opvatting wordt bekrachtigd door de praktijk van de afgelopen jaren, die heeft laten zien dat de in 2012 tussen de partners in het VVE-convenant vastgelegde afspraken effectief zijn geweest. De gemeente Heerlen zet ook de komende vier jaren weer in op VVE voor een brede doelgroep.

In Heerlen worden de ouders van kinderen met het risico op een achterstand al op het consultatiebureau erop gewezen dat hun kind aan een VVE-programma kan deelnemen. VVE wordt vooral ingezet om taal- en in mindere mate rekenachterstanden bij jonge kinderen te voorkomen of weg te werken. Het begrip "achterstand" wordt daarbij ruimer geïnterpreteerd dan een cognitieve achterstand. Er wordt eveneens rekening gehouden met een sociale of emotionele achterstand-situatie, die ook op de leefomgeving van het kind betrekking kan hebben.

Een peuter die geïndiceerd wordt voor VVE wordt 'doelgroep-peuter' genoemd. Zijn ouders worden door een leidster van de Stichting Peuteropvang Heerlen (POVH) benaderd om hun kind voor de opvang met VVE aan te melden. Tussen het voor de ontwikkeling zo belangrijke tweede en vierde levensjaar kan het kind daar al spelend en in groepsverband leren. Het is een plek waar het zich veilig en prettig kan voelen. De ouders worden zoveel mogelijk bij het programma en de overige activiteiten in de peuteropvang betrokken. De GGD en de Inspectie voor het Onderwijs houden toezicht op de kwaliteit van het programma en op de deugdelijkheid van de afzonderlijke locaties.

Het VVE programma in de peuteropvang biedt een degelijk fundament voor het basisonderwijs, waar de kleuters het programma in groep 1 en 2 kunnen voortzetten.

VVE is de hoofdmoot van het Heerlense onderwijsachterstandenbeleid (OAB). Daarnaast neemt de gemeente nog een aantal maatregelen, die strikt genomen niet tot het VVE-beleid horen maar die een logisch vervolg hierop vormen. Om die reden worden ze globaal in deze nota meegenomen. Voor kinderen die na de kleutertijd nog een taal- of rekenachterstand hebben, wordt vanaf groep 3 bij een aantal scholen *extra leertijd* ingezet. Dat wil zeggen dat zij een schakelklas of verlengde schooldag volgen. De bedoeling is dat leerlingen die daaraan deelnemen daarna zonder doublure het reguliere onderwijs kunnen volgen.

Voorts is - om leerlingen te laten zien dat onderwijs kansen biedt - in 2018 op twee basisscholen gestart met *IMC Basis*. Dankzij het IMC-aanbod kunnen de scholieren via de school kennis maken met enthousiaste vakmensen en hun professie. Dit kan hun belangstelling aanwakkeren en hun perspectief op de latere studiekeuze en beroepswereld verbreden.

Het is van belang dat VVE van goede kwaliteit is. Voor een deel is dat meetbaar en kan de praktijk gemonitord worden. Het gaat bij onderwijs echter niet alleen om het effectief aanleren van kennis en vaardigheden, maar ook om het vormen van kinderen tot verantwoordelijke en zelfredzame personen. Door de samenwerking in VE-koppels, binnen het onderwijs, met de ouders en met de aanbieders van jeugdhulpzorg kan resultaat voor de lange termijn geboekt worden. Dat laat zich niet direct in toets-resultaten uitdrukken. De gemeente Heerlen streeft er samen met de partners wél naar om kinderen een zo goed mogelijk uitgangspunt te bieden.

1.1 Totstandkoming beleidskader

Gemeente, schoolbesturen, peuteropvang en kinderopvang zijn op grond van de Wet op het primair onderwijs gezamenlijk verantwoordelijk voor de voor- en vroegschoolse educatie (artikel 167). Hetgeen in deze nota staat beschreven, is in overleg met de samenwerkingspartners uit het onderwijsveld en de kinderopvang tot stand gekomen en gaandeweg het schrijfproces steeds onderling afgestemd. Deze partners bundelen in de werkgroep Onderwijsachterstandenbeleid (werkgroep OAB) van de gemeente Heerlen hun krachten. In Heerlen zijn dit: de Stichting Peuteropvang Heerlen (POVH), Humanitas namens de kinderopvangorganisaties, de koepels van de basisscholen van Innovo en Movare, de Islamitische school El Wahda en de gemeente Heerlen. De organisaties voor reguliere kinderopvang in Heerlen bieden geen, dan wel geen volwaardig VVE-programma aan. In de praktijk zijn ze dus niet direct betrokken bij het VVE-beleid. Vanwege hun betrokkenheid bij het jonge kind, zijn zij wél in de werkgroep OAB vertegenwoordigd en hebben ze daar een stem.

Deze beleidsnota is ter informatie en voor commentaar voorgelegd aan de Jeugdgezondheidszorg (0-6 jaar) van Meander. De JGZ speelt immers een belangrijke rol bij de toeleiding van peuters naar een VVE-locatie.

Partners VVE:

- Onderwijsstichting Movare
- Stichting voor katholiek onderwijs Innovo
- Islamitische Basisschool El Wahda e.o.
- Stichting PeuterspeelzaalWerk Heerlen (PWH)
- Meander Jeugdgezondheidszorg 0-4 jaar
- Gemeente Heerlen

1.2 Leeswijzer

In dit inleidende hoofdstuk is besproken wat de bedoeling is van het VVE-beleid van de gemeente Heerlen en de daarbij betrokken partners uit het onderwijsveld. Die bedoeling vertaalt zich in de onderwijspraktijk in de voor- en vroegschoolse educatie voor de peuters en kleuters en in een aantal specifieke maatregelen om onderwijsachterstanden bij jonge kinderen te bestrijden of hen meer kansen te bieden. Maatgevend daarbij zijn enerzijds de plannen van het kabinet om hierin te investeren en anderzijds de lokale situatie met een aanzienlijk aantal kinderen in een achterstandssituatie.

In het volgende hoofdstuk 2 wordt een definitie van de doelgroep voor voorschoolse educatie gegeven.

Hoofdstuk 3 omvat de uitgangspunten voor deze beleidsperiode. Op basis daarvan heeft de werkgroep OAB de doelstellingen voor de jaren 2019-2022 geformuleerd.

In hoofdstuk 4 wordt nader ingegaan op het VVE-aanbod in Heerlen en is het aanbod in voor-en vroeg-school beschreven. In de daaropvolgende paragrafen wordt aandacht besteed aan een aantal maatregelen, die volgen op de voor- of vroegschoolse educatie.

Hoofdstuk 5 betreft de samenwerking tussen de VVE-partners en de wijze hoe de ouders bij het VVE-programma worden betrokken.

Het daaropvolgende hoofdstuk 6 heeft betrekking op de resultaten en de kwaliteit van het aanbod. Er wordt beschreven welke instrumenten worden gebruikt om resultaten te meten en om kwaliteit te bewaken. Voor de efficiency daarvan is een goede samenwerking tussen de bij het kind betrokken partners cruciaal.

Het laatste hoofdstuk 7 biedt de financiële kaders voor het onderwijsachterstandenbeleid met VVE als belangrijkste onderdeel daarvan. Dit wordt grotendeels gefinancierd uit rijksmiddelen. Voor de uitvoering van de voorschoolse educatie geeft de gemeente Heerlen subsidie aan POVH.

2. DE DOELGROEP

2.1 Definiëring doelgroep

Bepalend voor de rijksbijdrage aan de gemeente Heerlen voor het onderwijsachterstandenbeleid is de landelijke afbakening van de doelgroep en de hoogte van de door het kabinet ingestelde drempel voor gemeente en scholen. De minister van OCW heeft ervoor gekozen om het geld te besteden aan de kinderen die dit het hardst nodig hebben. De gemeente heeft nochtans de vrijheid om een bredere voorziening voor nog meer kinderen aan te bieden, die past binnen het lokaal vast te stellen onderwijs- en jeugdbeleid. In Heerlen gebeurt dat ook. Gedurende de beleidsperiode 2019-2022 zullen jonge kinderen met de volgende kenmerken worden beschouwd als doelgroepkinderen:

Doelgroepkinderen zijn:

- peuters met een leerlingengewicht (d.w.z. de ouders zijn lager opgeleid);
- peuters waarbij sprake is van een complexe thuissituatie;
- peuters met een taalachterstand of die het risico lopen deze te ontwikkelen.
- peuters met een algehele achterstand of met een risico een algehele achterstand te ontwikkelen op:
cognitief gebied,
sociaal emotioneel gebied,
motorisch gebied.

Om een achterstand te kunnen vaststellen, is het noodzakelijk te bepalen wanneer daar sprake van is. Dat is het geval als de ontwikkeling in zijn algemeenheid vertraagd is of wanneer het kind zich niet ontwikkelt conform zijn leeftijd. Om dit te meten hanteert de peuteropvang in Heerlen de volgende meetinstrumenten:

- de taaltoets D of E of IV/ V score
- de rekentoets
- de peuterobservatielijst
- de toets motoriek
- observaties in de praktijk.

Als een peuter een score heeft beneden gemiddeld op één van de ontwikkelingsgebieden wil dat nog niet meteen zeggen dat dit kind een doelgroep-peuter is.

Als de betreffende peuter te maken heeft met een of meer risicofactoren in zijn omgeving, kan dit betekenen dat zijn ontwikkeling in de thuissituatie niet gestimuleerd wordt. Bij een combinatie van lage score en risicofactoren is sprake van achterstand.

Wie of wat bepaalt verder of een peuter een doelgroepkind is?

- Het opleidingsniveau van de ouders.
- De jeugdgezondheidszorg indien zij een VVE- indicatie afgeeft.
- POVH nadat er al een afweging van professionals zoals peuterleidsters, managers, VVE-coaches en externe partners heeft plaatsgevonden. Eindverantwoordelijk voor de keuze is de manager voor Zorg en Kwaliteit van POVH.

De gemeente Heerlen telde op 312018 ... peuters in de leeftijd van 2 en 3 jaar. Daarvan kunnen ... kinderen tot de doelgroep-peuters gerekend worden.

2.2 De toeleiding

Gemeente Heerlen, Jeugd Gezondheidszorg Zuid-Limburg 0-4 jaar (JGZ) en POVH hebben gezamenlijk een methode ontwikkeld waarbij ouders van risicopeuters zo vroeg mogelijk worden geregistreerd en geïnformeerd over peuteropvang en voorschoolse educatie. De JGZ speelt een cruciale rol bij de indicering, want constateert op het consultatiebureau als eerste dat een kind in een achterstandsituatie verkeert. Vervolgens wordt dit door de JGZ aan de peuteropvang gemeld. Medewerksters van POVH maken daarop een afspraak voor een huisbezoek bij de ouders van deze doelgroepkinderen. Op het moment van het eerste huisbezoek is het kind doorgaans nog geen 2 jaar oud. Naast het verstrekken van informatie over de peuteropvang helpt POVH de ouders, die daar behoefte aan hebben, met het invullen van de aanmeldingsformulieren en het inleveren van de benodigde documenten voor bijvoorbeeld de kinderopvangtoeslag van de Belastingdienst.

Ook als het ernaar uitziet dat ouders hun kind willen plaatsen, gaat het soms toch nog mis met de plaatsing als de peuter de relevante leeftijd bereikt. De kind-administratie van POVH laat zien dat een aantal ouders op het moment van definitieve plaatsing alsnog aangeven dat zij daarvan afzien. In die situatie worden ze nogmaals benaderd door de medewerkers van de groep werving. Zij vragen na wat de beweegredenen zijn om een peuter niet naar de peuterspeelzaal te laten gaan. De JGZ ontvangt een terugkoppeling over welke ouders afhaken. De verpleegkundige van JGZ attendeert de ouders bij een volgend consult dan nog eens op het belang van VVE. JGZ en POVH maken effectieve afspraken over de toeleiding naar een VE-locatie, evalueren jaarlijks en voor zover nodig ook tussentijds het effect daarvan en zij stellen hun afspraken zo nodig bij.

3. UITGANGSPUNTEN EN DOELSTELLINGEN VOOR HET VVE-BELEID

In het voorjaar van 2018 heeft de minister van OCW de Tweede Kamer bericht over zijn plannen voor een extra impuls in het onderwijsachterstandbeleid. Voor de gemeente Heerlen houdt dit in, dat in de beleidsperiode 2019-2022 met een substantiële groei van middelen gerekend kan worden. Het extra geld moet onder meer ingezet worden om het VVE-aanbod in de peuteropvang uit te breiden van 10 naar 16 uren per week. Dit brengt met zich mee dat de partners, met name POVH, en de gemeente zich opnieuw en op korte termijn op het VVE-aanbod moeten oriënteren aangezien uitbreiding een aanpassing van aanbod, roosters en benadering van de ouders en personeel betekent. 2019 wordt landelijk nog gezien als een overgangsjaar, maar het uitgebreide VVE-aanbod is in 2020 wettelijk verplicht.

Het kabinet schrijft voorts voor dat door aanbieders en gemeente geïnvesteerd moet worden in de kwaliteit van VVE. Dat betekent dat er meer hbo-gechoolde medewerkers in het VVE moeten komen. Dat is nog niet zo eenvoudig te realiseren in een regio waar het nu al moeilijk is om aan voldoende gekwalificeerd personeel te komen en het vergt een strategische planning en samenwerking van partners in de kinderopvang. Omdat de doelgroepkinderen ook in de vroeg-school beter ondersteund moeten worden, krijgen ook de basisscholen van het rijk extra financiële middelen om de kwaliteit van hun onderwijs te verbeteren.

Landelijk is het een trend dat onderwijspartners in toenemende mate ook fysiek in één gebouw samenwerken. De integrale kindcentra (IKC) die overal in het land ontstaan, zijn een uitvloeisel daarvan. Een IKC waarbij alle partners onder het management van de schooldirecteur worden geplaatst, is voor Heerlen op dit moment nog een brug te ver. Wél is er een tendens tot samenwerking tussen diverse bij het kind betrokken organisaties, die dit soms ook al doen binnen dezelfde vier muren en waarbij zij hun activiteiten en roosters op elkaar afstemmen. Dat geldt bijvoorbeeld voor de BMV's in Heerlen.

Rekening houdend met deze ontwikkelingen worden navolgend de uitgangspunten en doelstellingen voor de komende jaren geformuleerd.

3.1 Uitgangspunten 2019-2022

De nieuwe beleidsperiode krijgt gestalte op basis van de volgende uitgangspunten:

- Heerlen heeft een hoge populatie van jonge kinderen met kans op een ontwikkelingsachterstand.
- Het aantal kinderen met een leerlingengewicht is afgenomen. Daar staat tegenover dat het aantal peuters met een JGZ-indicatie toeneemt.
- In zijn algemeenheid neemt de sociaal-emotionele problematiek toe. Dat betekent dat er een ruimere spreiding van doelgroepkinderen over de stad ontstaat aangezien dergelijke problematiek niet per se wijk- of milieugebonden is.
- Het is van belang voor doelgroepkinderen ontwikkelingskansen te creëren op individueel, sociaal en economisch gebied.
- VVE is bij uitstek een middel om een ontwikkelingsachterstand, met name een taalachterstand, te voorkomen of om deze te verminderen.
- Peuteropvang en basisschool sluiten op elkaar aan, werken op punten samen en stemmen met elkaar af.

- Onderwijs en jeugdhulp sluiten op elkaar aan, werken op punten samen en stemmen met elkaar af.
- Resultaatgericht werken is van wezenlijk belang om achterstand bij peuters en kleuters ook op de lange termijn te verminderen. De opbrengsten van een werkwijze moeten zo veel mogelijk meetbaar en met elkaar vergelijkbaar zijn.

3.2 Doelstellingen 2019-2022

Voor de beleidsperiode 2019-2022 worden de volgende doelen voor de voor- en vroegschoolse educatie vastgesteld:

- Alle peuters van 2 en 3 jaar oud kunnen in Heerlen naar een voorschoolse voorziening met een VVE-aanbod. Indien er echter onvoldoende kindplaatsen beschikbaar zijn, gaan de doelgroep-peuters bij plaatsing voor. De ouders van deze categorie peuters worden op het consultatiebureau gestimuleerd om hun kind aan een VVE-programma te laten deelnemen.
- Aan alle doelgroep-peuters wordt vanaf 2020 een programma van 16 uur VVE geboden. Tot dan wordt door POVH tenminste 10 uur VVE aangeboden. Voor de ouders van doelgroep-peuters is afname daarvan een verplichting. Aan de ouders van de niet doelgroep-peuters wordt binnen de peuteropvang dezelfde programmaomvang aangeboden, maar zij kunnen voor minder dagdelen deelnemen. Reguliere peuteropvang zonder een VE-programma wordt door POVH niet aangeboden. Daarvoor zijn de andere organisaties voor kinderopvang in Heerlen.
- VVE is voor alle ouders van doelgroepkinderen betaalbaar en soms gratis.
- Peuter- en kleutereducatie is in relatie tot de jeugdzorg een preventieve activiteit, waarbij niet alleen kinderen met een taalachterstand, maar ook kinderen in een moeilijke sociale - of emotionele situatie kansen worden geboden. De voorschool werkt in de knooppunten, waar die problemen wordenesignaleerd, nauw samen met de jeugdhulpaanbieders, de gemeente en de ouders van het betreffende kind.
- Ouderbetrokkenheid is een onderwerp dat continu aandacht vergt in voor- en vroeg-school. Het programma *VVE Thuis* wordt deze beleidsperiode voortgezet. De praktische hulpmiddelen, die zijn voortgekomen uit het project *Educatief Partnerschap*, worden toegepast. Indien noodzakelijk worden bij de benadering van anderstalige ouders extra instrumenten ingezet zoals vertalingen of beeld- in plaats van tekstmateriaal. Centraal staat in ieder geval het aangaan van de relatie met ouders: contact leggen, hebben en onderhouden.
- Het VE beleid wordt vanaf 2019 gemonitord. Daarbij gaat het om bereik, kwaliteit en opbrengsten. Resultaten worden jaarlijks opgeleverd en daaruit wordt lering getrokken.
- In Heerlen wordt op .. locaties VE uitgevoerd. Van deze voorschoolse voorzieningen werken er .. intensief en in duo's samen met een vroeg-school van Movare of Innovo. De VVE-koppels stellen een plan op, waarin zij beschrijven aan welke doelen zij de komende vier jaar samenwerken. De plannen worden tussentijds geëvalueerd en, waar nodig, bijgesteld.
- Alle daarvoor aangemelde Movare- en Innovo-scholen zijn in 2019 actief in het *Reflectief Practicum* dat door een onderzoeker van NRO begeleid wordt.
- Kwaliteitszorg is een continu aandachtspunt in de voor- en vroeg-school. De kwaliteit dient te voldoen aan de door het Rijk bepaalde basisvoorwaarden ten aanzien van locatie, programma en leidsters en onderwijzend personeel. In het 'Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie', dat is gebaseerd op de Wet OKE, staan de eisen voor VVE vermeld.

4. Maatregelen

POVH is in Heerlen de enige aanbieder van een volwaardig VVE-programma. Op 21 locaties speelt deze organisatie een prominente rol in het lokaal onderwijs(achterstanden)- en jeugd(zorg)beleid. Daar is een veilige speel- en ontmoetingsplek voor jonge kinderen en hun ouders gecreëerd, waarbij het primair gaat om gerichte ontwikkelingsstimulering. Peuters worden gestimuleerd in hun sociaal-emotionele, cognitieve, motorische en creatieve ontwikkeling. Peuteropvang verschilt van de kinderopvang zonder VVE-programma. In de kinderopvang staat veeleer de opvang centraal. Zij biedt ouders primair de mogelijkheid om arbeid en zorg te combineren en levert daarnaast een bijdrage aan ontwikkeling en opvoeding van kinderen.

4.1 Het aanbod in de voorschool

Het VVE-programma in Heerlen is specifiek geënt op taalstimulering en verruiming van de woordenschat van peuters, maar richt zich daarnaast op andere vaardigheden zoals het leren tellen, het meten en de oriëntatie in ruimte en tijd. Door de inzet van logopedie in de voorschool is er extra aandacht voor taalstimulering. De logopedist adviseert de leidsters in de kinderopvang en ondersteunt ouders bij het individueel stimuleren van de taalontwikkeling bij hun kind. Alle kinderen met een taalontwikkelingsachterstand zijn daardoor in beeld. De bevindingen vanuit de logopedie

worden meegenomen in de overdracht van vroeg-school naar de basisschool.

Behalve voor de cognitieve ontwikkeling van een kind is er ook aandacht voor:

- motorische ontwikkeling. Hierbij gaat het om het ontwikkelen van de grove en de fijne motoriek;
- sociaal-emotionele ontwikkeling. Hierbij gaat het om het stimuleren van zelfstandigheid, zelfvertrouwen en het samen spelen en werken.

In de voorgaande beleidsperiode hadden gemeenten de wettelijke taak om per week tien uur voorschoolse educatie aan te bieden aan peuters met een risico op een onderwijsachterstand. Deze uren werden in de vorm van korte dagdelen aan de ouders aangeboden. Het vanaf 2020 door het kabinet voorgeschreven programma van 16 uren voor de voorschoolse educatie past niet meer in dit kader van korte dagdelen. 2019 wordt daarmee een overgangsjaar waarin een weg moet worden gevonden om de uitbreiding te kunnen realiseren. Het kabinet gaat daarbij uit van een maximum van zes uur VVE per dag. Een complicerende factor van de toename in uren is, dat op de VVE-locaties met gemengde groepen wordt gewerkt. Niet alle ouders van de niet tot de doelgroep horende peuters zullen bereid zijn om meer uren af te nemen terwijl tegelijkertijd een bepaalde groepsomvang is voorgeschreven. Het is daarom van belang het aanbod voor alle groeperingen aantrekkelijk te maken en hier nog beter dan tot nu toe over te communiceren. Voor doelgroep-peuters is dit een must. Het in meer talen ter beschikking stellen van informatiemateriaal of het gebruikmaken van niet alleen tekstmateriaal maar ook van beeldmateriaal dat ter beschikking komt op door ouders regelmatig bezochte locaties zijn opties om de boodschap te versterken.

VVE kan voor doelgroep-peuters vanaf 2019 gratis zijn. Ouders van niet doelgroep-peuters bepalen zelf of zij meer dan twee dagdelen willen afnemen, maar betalen voor de af te nemen uren het vastgestelde tarief. Het "vier halen, twee betalen" van de vorige beleidsperiode is daarmee van de baan, maar ouders wordt wel meer vrijheid gegeven. Afhankelijk van hun motivatie kiezen zij dan toch voor het VVE-programma of voor de reguliere kinderopvang.

4.2 Het aanbod in de vroeg-school

Interventies die leerachterstanden bestrijden hebben tot strekking dat de leerprestaties van jonge kinderen dicht bij hun potentiële leerprestaties komen te liggen. Dat een kind minder presteert dan in zijn mars ligt, kan aan het kind zelf liggen (persoonlijkheid motivatie), aan het milieu waaruit het kind afkomstig is (ouders, vrienden, omgeving) of aan de school. Uit onderzoek blijkt dat als kinderen beter presteren in het onderwijs dit hun kansen in het leven meestal verhoogt. Hogere leerprestaties leiden gemiddeld tot economische zelfstandigheid, een hoger inkomen, een gezondere leefstijl en daarmee tot een langere levensduur. Voor leerlingen uit een achterstandspositie is onderwijs daarom bij uitstek een middel om een minder bevoordeeld leefmilieu te ontstijgen.

De gemeente heeft op dit moment geen wettelijke verplichting in de vroeg-school. De scholen zijn zelf verantwoordelijk voor het aanbod.

4.3 Het aanbod ná VVE

Met extra leertijd wordt bedoeld het vergroten van de leertijd in het basisonderwijs. Dit naar behoefte van een leerling. Extra leertijd kan een positief effect hebben op de leerprestatie en de sociale competentie van het kind. Ook kan het de betrokkenheid van ouders bij de ontwikkeling van hun kind stimuleren. Vormen van verlenging van de onderwijstijd zijn de schakelklassen en de verlengde schooldag. De schakelklas is de meest voorkomende vorm van extra leertijd. Dat geldt ook voor Heerlen.

Schakelklassen zijn extra groepslessen voor de leerlingen van de basisschool met een grote achterstand in de beheersing van de Nederlandse taal. In de schakelklas krijgen zij een jaar lang intensief onderwijs dat gericht is op het wegwerken van deze achterstand. Het is de bedoeling dat zij na dat jaar weer op niveau kunnen deelnemen aan het reguliere onderwijs. Een bijkomend doel is te voorkomen dat deze leerlingen, vanwege een taalachterstand, niet het voor hun overigens passende vervolgonderwijs kunnen volgen. Een variant op de schakelklas is de deeltijdschakelklas, waarin het onderwijs plaatsvindt in combinatie met onderwijs in de reguliere groep. Bij de *verlengde schooldag* duurt de schooldag één of meer dagen per week één of enkele uren langer. Die extra uren zijn bedoeld voor een uitbreiding van de effectieve leertijd voor taalonderwijs.

In Heerlen hebben de gemeente en schoolbesturen er in 2013 voor gekozen om in te zetten op beide activiteiten: de deeltijd schakelklas en de verlengde schooldag. Dat besluit is vastgelegd in een beleidskader "extra leertijd" en in het bestuurlijk LEA geaccordeerd. De schoolbesturen kunnen bij de gemeente Heerlen een subsidie aanvragen, waarbij aan de omvang en resultaten van de groepen eisen worden gesteld. Deze subsidieregeling is in 2018 opnieuw voor vier jaren vastgesteld.

IMC Basis

De Stichting IMC Weekendschool stelt zich ten doel dat jongeren van alle sociale klassen en van alle schoolniveaus zo worden opgeleid dat ze na hun schooltijd hun rol in het maatschappelijk leven kunnen innemen. De weekendschool richt zich primair op kinderen in achterstandswijken. Zij

worden door het programma IMC Basis in een vroeg stadium voorbereid op wat voor hen passend werk kan zijn en hoe zij zich in dat verband verder kunnen ontwikkelen. Enthousiaste professionals zijn dan bij uitstek geschikt om deze leerlingen te boeien en te motiveren. De lessen worden praktisch en met tal van praktijkvoorbeelden ingestoken. Gedurende twee schooljaren wordt door IMC op een school een programma van aanvullend onderwijs geboden in nauwe samenwerking met de school en gastdocenten. Het IMC Basisprogramma vormt daarmee een aanvulling op het reguliere basisonderwijs waar de nadruk vooral op de reguliere schoolvakken ligt. In 2018 is in Heerlen voor in eerste instantie een periode van twee jaren gestart op twee basisscholen, De Vlieger in Hoensbroek en basisschool Eikenderveld. De evaluatie van deze pilots is bepalend voor de voortgang en/of uitbreiding van het programma gedurende deze beleidsperiode.

5. WERKWIJZE EN OVERDRACHT

De gemeente Heerlen ziet het bestrijden van kansenongelijkheid als een belangrijke taak. VVE is een belangrijk wapen in deze strijd. De gemeente heeft bovendien de wettelijke taak om een specifiek aanbod voor doelgroepkinderen te realiseren. Daarvoor moeten voldoende kindplaatsen gecreëerd worden in voor- en vroeg-school. Afgezien van de wettelijke verplichtingen hebben de OAB-partners in Heerlen afspraken gemaakt om de kwaliteit van VVE te verbeteren. Deze afspraken, in 2012 voor het eerst vastgelegd in een VVE-convenant, zijn nog onverkort van toepassing.

Elk kind in Heerlen moet optimale ontplooiingskansen geboden worden. De ontwikkelingskansen van een kind moeten echter in een ruimer perspectief dan dat van het uitsluitend bieden van onderwijskansen geplaatst worden. Voor het realiseren van een sluitende aanpak is een vervlechting met het jeugdbeleid noodzakelijk. Dit heeft vorm gekregen in de samenwerking en netwerkvorming met externe partners uit de Jeugdgezondheidszorg, basisonderwijs en de Jeugdzorg. In deze zogenaamde knooppunten voert de gemeente regie. De knooppunten zijn in 2018 ingericht en zullen in de beleidsperiode verder vorm krijgen.

5.1 Samenwerking binnen het VVE

Binnen het zogenaamde koppeloverleg werken de leidsters in de peuteropvang en de leerkrachten van de groepen 1 en 2 van de basisschool samen. De koppels stellen samen concrete doelen en acties vast. De VE-coaches binnen de peuteropvang ondersteunen waar nodig de leidsters in het primair onderwijs bij de uitvoering daarvan. De begeleiding van zowel de interne als de externe, zogenaamde "VVE-audit" ligt in handen van een HBO opgeleide beroepskracht. Bij de interne VVE-audit kijken de koppelpartners bij elkaar in de keuken. Bij de externe VVE-audit bezoekt een koppel van peuterspeelzaal en basisschool een ander koppel. In het koppeloverleg vindt aan het einde van elk schooljaar een evaluatie plaats. Over de uitkomsten daarvan wordt teruggekoppeld aan de directeur van de basisschool en aan de manager van POVH. Jaarlijks is er een door het petit comité van POVH en onderwijs samen met de gemeente georganiseerde netwerkbijeenkomst waarbij de focus ligt op verdieping in voor de VVE relevante onderwerpen.

Een koppel heeft structureel overleg, waarin het accent ligt op de kwaliteitscriteria en de op de betreffende locatie behaalde scores. In het verlengde van die samenwerking als tweetal is een aantal van de koppels aangemeld voor het *Reflectief practicum VVE*. Dit is een nog relatief nieuw onderdeel van het intern kwaliteitssysteem. Intercollegiaal leren in de praktijk en reflectie op het eigen functioneren staan hierbij centraal. De effecten van het practicum worden in het kader van de honorering van het project als een van de vijf beste innovatieve maatregelen VVE onderzocht door het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA). De gemeente is een van de partners in het project en heeft zich gecommitteerd om het project te faciliteren. Een projectleider/coördinator is verantwoordelijk voor de planning, uitvoering en evaluatie van het practicum. De deelnemers hebben van de gemeente voor de duur van het project subsidie ontvangen. In 2019 nemen alle scholen, die zich hebben gecommitteerd ook daadwerkelijk aan het practicum deelnemen.

5.2 Overdracht

Voor jonge kinderen is een ononderbroken ontwikkelingslijn belangrijk. Een doorgaande leerlijn van voorschoolse voorzieningen naar groep 1 en 2 in het basisonderwijs maakt de overgang naar het basisonderwijs geleidelijk. Het is voor de kinderen makkelijker daarna in groep 3 in te stappen. In

het ideale geval moeten kinderen van 2 tot 12 naar één integrale kind-voorziening kunnen gaan, die van hoge kwaliteit is en waarbij er rekening mee wordt gehouden dat elk kind zijn eigen aanpak behoeft. De ondersteuningsbehoefte wordt voorts zoveel mogelijk in de eigen omgeving van het kind geboden.

Bij de overdracht van peuteropvang naar basisonderwijs wordt in Parkstad een en hetzelfde overdrachtsformulier gehanteerd. Het is verplicht om dit formulier te gebruiken voor kinderen, die het VVE programma volgen. Overigens wordt het aangeraden.

5.3 Educatief partnerschap

In Heerlen is educatief partnerschap met ouders ontwikkeld. Ouders zijn primair verantwoordelijk voor hun kind. Daarnaast is ook het partnerschap tussen ouders, voorschool en basisschool van belang. Dit reikt verder dan educatie. Ouderparticipatie en ouderbetrokkenheid vullen elkaar in dat verband aan. Sommige ouders zijn, bijvoorbeeld omdat ze de Nederlandse taal onvoldoende machtig zijn, werken of anderszins bezet zijn niet in staat om te participeren in de peuteropvang of op school. Dat betekent niet per se, dat ze niet betrokken zijn. Het is dan wel van belang dat zij geholpen worden opdat het kind thuis geïnspireerd wordt om te leren. Ouders weten niet altijd hoe ze dat moeten doen. Met het programma *VVE Thuis* worden zij ondersteund. Het wordt uitgevoerd in een koppel van peuterspeelzaal en basisschool hetgeen ook weer bevorderlijk is voor de doorlopende leerlijn. De betreffende subsidieregeling van de gemeente Heerlen wordt in deze beleidsperiode voortgezet. Het bestuur van een school kan de subsidie aanvragen voor de uitvoering van het programma.

6. RESULTAAT EN KWALITEIT

De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van het VVE-beleid en parallel daaraan lopend ook voor het verzorgen en bewaken van een goede kwaliteit van het VVE-aanbod. Heerlen streeft daarbij naar een hoogwaardig aanbod van de voorschoolse voorzieningen. Om dit te waarborgen, heeft de gemeente inzicht nodig in de uitvoering van dit beleid, zoals het bereik, de kwaliteit en de effect ervan. Samen met de OAB-partners voelt zij zich verantwoordelijk voor het realiseren van een meetbaar en toetsbaar VVE-aanbod. Daarbij gaat het zowel om het toezien op het proces als om de opbrengsten van VVE.

De beleidsmakers en uitvoerders gebruiken de resultaten van metingen om enerzijds acties te ondernemen en geconstateerde verbeterpunten op te pakken en anderzijds om hetgeen naar tevredenheid loopt te behouden. Het belangrijkste doel is, dat de kinderen zoveel mogelijk profiteren van hun deelname aan VVE. Voor deze beleidsperiode gaan we uit van het volgende:

1. Tenminste 90 % van de doelgroepkinderen neemt deel aan het VVE-programma.
2. Alle voorschoolse voorzieningen en groepen 1 en 2 van de basisscholen zijn kwalitatief van hoog niveau. Speerpunten daarbij zijn: ouderbetrokkenheid, ondersteuningsstructuur en interne kwaliteitszorg. Ook de wettelijke basiskwaliteit moet op orde zijn.
3. Het bereik van de peuteropvang alsmede de kwaliteit van de uitvoering en opbrengsten ervan worden in samenwerking tussen VVE-locatie en gemeente gemonitord. De monitor wordt jaarlijks opgeleverd.

Monitoring

De gemeente Heerlen moet als elke gemeente zorgen voor VVE-voorzieningen die van voldoende kwaliteit zijn. Daarnaast moet zij zorgen voor indicering, toeleiding en monitoring van doelgroepkinderen. Elke gemeente mag zijn eigen koers varen bij het vormgeven en uitvoeren van het VVE-beleid. Wél moet jaarlijks daarover gerapporteerd worden aan de Onderwijsinspectie.

De grotere gemeenten in Parkstad willen ervaring en kennis uitwisselen. Brunssum, Landgraaf, Kerkrade en Heerlen hebben daarom dezelfde VVE-monitor aangeschaft. Bij deze gemeenten wordt op basis van dezelfde indicatoren gemeten.

De monitor is primair bedoeld voor het meten van de effecten van het VVE-beleid en voor het onderling kunnen vergelijken daarvan om daar vervolgens lering uit te kunnen trekken. De VVE-monitor is vanaf 2019 operationeel en kan nog verder ontwikkeld worden. Op de lange termijn kan aansluiting gezocht worden met het portal van de JGZ en met het primair onderwijs. Dit laatste past in het streven naar een doorlopende leerlijn.

4. FINANCIËEL

4.1 Budget

Het budget voor VVE bestaat uit de rijksmiddelen voor Onderwijs Achterstanden Beleid (OAB). Het aan een Gemeente door het rijk toe te kennen bedrag is afhankelijk van het aantal doelgroepkinderen op basis van een indicator. Het rijk hanteert vanaf 2019 een indicator die het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft ontwikkeld. Behalve de opleiding van de ouders gaan ook factoren als waar een leerling woont, het land van herkomst van (groot)ouders en verblijfsduur in Nederland invloed hebben. Wijzigen van de indicator heeft grote consequenties voor de verdeling van de middelen, die voor het bestrijden van onderwijsachterstanden naar gemeenten gaan. In april 2018 heeft het rijk bekend gemaakt hoe de middelen per gemeente en per basisschool waarschijnlijk verdeeld gaan worden. Voor de gemeente Heerlen zullen ze in de beleidsperiode stapsgewijs ruimer worden.

In het regeerakkoord is voorts afgesproken dat kinderen met het risico op een onderwijsachterstand vanaf 2020 geen 10 uur voorschoolse educatie per week krijgen, maar 16 uur. Daar komt extra budget voor beschikbaar. Ook de registratie gaat veranderen. Op dit moment wordt het opleidingsniveau van de ouders door scholen zelf geregistreerd. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft aan het CBS gevraagd om de registratie van het opleidingsniveau buiten de scholen te leggen. Hierdoor wordt de vergelijkbaarheid van de gegevens verbeterd. Bovendien levert dit een administratieve lastenverlichting voor scholen op.

POVH is de enige grote organisatie in Heerlen die momenteel in staat is gedurende vier dagdelen per week een kwalitatief hoogwaardig VVE-programma te bieden. POVH ontvangt daarvoor een subsidie waaraan door de gemeente Heerlen voorwaarden worden gesteld.

	2019	2020	2021	2022
Beschikbaar budget				
Specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid				
Gemeentelijk budget voor peuteropvang met VVE				
Totaal beschikbaar				

De verwachting is dat het VVE- beleid te realiseren is binnen de beschikbare middelen.